

Sosiaalilautakunnan selvitys tarkastuslautakunnan vuoden 2021 arviointikertomukseen

Sos.ltk 27.10.2022 § 48
78/05.00/2021

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt vuoden 2021 arviointikertomuksen kokouksessaan 13.6.2022 §27.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen mukaan ”mielestämme erityistä huomiota tulee kiinnittää ja tehdä toimenpiteitä sosiaalitoimen kaikkiin osiin voimassa olevien säännösten mukaisesti”. Selvityksenä asiaan todetaan, että toiminnalle aiheutti haasteita henkilöstön vaihtuvuus ja rekrytointivaikkeudet, jolloin on jouduttu priorisoimaan tehtäviä kiireellisyyden tai muun syyn perusteella.

Lasten ja perheiden palvelujen osalta arviointikertomuksessa todetaan, että toiminnallisista tavoitteista ei toteutunut työmenetelmien käyttöön oton suunnittelu ja käyttöönoton aloittaminen eikä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Lisäksi toimintakulut ylittyivät 6,6 % (101 228 €). Arviointikertomuksen mukaan ”tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että toimintaa varten on kunnassa riittävät resurssit sosiaalilautakunnan kaikissa osa-alueissa.” Selvityksenä todetaan, että työmenetelmien käyttöön ottamista on vaikeuttanut henkilöstön vaihtuvuus. Uusia työmenetelmiä on Pohjois-Savon alueella pyritty kouluttamaan ja ottamaan käyttöön lapsiperheiden kanssa työskentelevissä moniammatillisissa verkostoissa. Tuusniemen kunnassa työmenetelmien käyttöönottoa on vaikeuttanut henkilöstön vaihtuvuus lapsiperheiden sosiaalityössä/ lastensuojelussa, lapsiperheiden terveydenhuoltopalveluissa ja se, että osa sosiaalipalveluista hankitaan ostopalveluina (perheneuvolan psykologipalvelut ja koulupsykologipalvelut). Resurssit on ollut kohdennettava ensisijaisesti asiakastyöhön, jolloin työn sisällöllinen kehittäminen on ollut haasteellista. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman osalta todetaan, että se on osa kunnan hyvinvointisuunnitelmaa. Vuoden 2021 kesällä vahvistui hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen, mikä vaikuttaa myös em. suunnittelutyöhön. Vuodelle 2022 budjetoitiin 1 htv lapsiperheiden kotipalveluun, aikaisemmin resurssia on arvioitu saatavan tähän tehtävään ikäihmisten kotipalvelusta. Lastensuojelukustannukset vuonna 2021 ovat toteutuneet lastensuojelutarpeen mukaisesti korkealla tasolla.

Vanhuspalvelujen osalta arviointikertomuksessa todetaan, että kolme toiminnallista tavoitetta ei toteutunut. Selvityksenä todetaan, että henkilöstön poissaoloista ja vaihtuvuudesta johtuen on jouduttu priorisoimaan välitöntä asiakas- ja hoivatyötä sekä lähijohtamista. Kehittämistyölle ei ole näin ollen ollut resurssia suunnitellusti. Hoiva- ja hoitohenkilökunnan rekrytointi on ollut haasteellista.

Vammaispalvelujen osalta arviointikertomuksessa todetaan, että toimintakulut ylittyivät 6,8 % (66 494 €). Selvityksenä todetaan, että vammaispalvelulaki osin ja kehitysvammalaki antavat asiakkaille subjektiivisen oikeuden palveluihin tiettyjen kriteereiden täytyessä. Yksittäiset palvelut voivat olla kustannuksiltaan korkeita (esim. laitoshoido, palveluasuminen, henkilökohtainen apu). Lisäksi todetaan, että vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun varatun määrärahan budjetoinnissa oli tehty virhe ja varattu liian pieni määräraha.

Aikuissosiaalityön osalta arviointikertomuksessa todetaan, että kolme toiminnallista tavoitetta ei toteutunut ja toimintakulut ylittyivät 18,5 % (49 614 €). Selvityksenä todetaan, että määrärahojen siirron yhteydessä syksyllä 2021 työllistämiseen varatun määrärahan käyttäytymistä sosiaalitoimen budjetissa ei tiedostettu. Todelliset menot kirjautuvat menokohdalle vasta vuoden lopussa (muiden hallintokuntien tuetun työllistämisen kustannukset). Aikuissosiaalityöhön varattua määrärahaa siirrettiin toisaalle, koska tuleva määrärahan lopullinen tarve ei tuossa vaiheessa tullut huomioiduksi. TYP-työskentelyn, kuntouttavan työtoiminnan ja työttömien terveystarkastusten numeeriset tavoitteet eivät toteutuneet. Tätä selittää osin kunnan kyseisten palvelujen muotoutunut toimintakulttuuri ja osin sosiaalityön henkilöstön vaihtuvuus erityisesti lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityössä, jolloin aikuissosiaalityöntekijä on joutunut sijaistamaan toistuvasti lastensuojelun sosiaalityössä kiireellisissä, monimutkaisissa ja aikaa vievissä tehtävissä. Aikuissosiaalityön resurssi on siten ollut suunniteltua pienempi.

Muun sosiaalitoimen osalta arviointikertomuksessa todetaan, että kaksi toiminnallista tavoitetta toteutui osittain ja yksi ei toteutunut. Toimintakulut ylittyivät 2,4 % (12 864 €). Selvityksenä todetaan, että omaishoitajien valmennus ja omaishoidon tuen vapaapäivien käyttö toteutuivat osittain koronapandemian vaikeuttaessa kyseisten toimintojen järjestämistä. Ikäihmisten ja työikäisten asiakkaiden perhehoitosopimusten määrä ei lisääntynyt. Kunnassa ei ole ollut kiinnostusta kyseisen palvelun tuottamiseen eli halukkuutta perhehoitajiksi ei ole ollut. Kustannuksia lisäsi asumispalvelujen ostot (mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelut) sekä ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen kotikuntakorvaukset.

Arviointikertomuksen mukaan ”Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaalitoimen toimintakulujen ylitys on merkittävä. Talouden seurantaan tulee kiinnittää korostettua huomiota. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan ennaltaehkäisevään toimintaan tulee panostaa nykyistä enemmän.” Selvityksenä todetaan, että kiinnittämällä korostetusti huomiota talouden seurantaan, ei voida sosiaalitoimen kustannuksia vähentää. Sosiaalipalvelut tulee järjestää lainsäädännön mukaisesti ja suurin osa sosiaalitoimen lainsäädännöstä on kuntaa suoraan velvoittavaa tiettyjen kriteerien toteutuessa. Käytännössä ainoastaan sosiaalipalvelujen järjestämistä voidaan tarkastella. Sosiaalipalvelujen tarpeeseen vaikuttavat monet yksilöön ja yhteiskuntaan liittyvät asiat. Sillä, että peruspalvelut (esim. varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, asumisessa ja perusterveydenhuollossa) pystytään järjestämään väestön palvelutarpeen mukaisesti, matalalla kynnyksellä, oikea-aikaisesti ja laadukkaasti, on osaltaan vaikutusta raskaampien ja kustannuksiltaan korkeampien palvelujen käyttöön. Ensisijaista on, kuten tarkastuslautakunta toteaa, ennaltaehkäisevä toiminta ja varhainen tuki.

Terveystoimen osalta arviointikertomuksessa todetaan, että toiminnalliset tavoitteet toteutuivat osittain. Selvityksenä todetaan, että vuodeosastojakson keskimääräisen keston tavoite ei toteutunut, koska vuodeosastolla oli useita henkilöitä jonottamassa tehostettuun palveluasumiseen. Ikäkausineuvolan tarkastukset eivät toteutuneet suunnitellusti, koska koronapandemia vaikutti tarkastuksiin.

Päätösehdotus

Sosiaalilautakunta hyväksyy esittelytekstin mukaisen selvityksen tarkastuslautakunnan vuoden 2021 arviointikertomukseen.

Päätös

Keskusteltuaan asiasta sosiaalilautakunta hyväksyi sosiaalijohtajan päätösehdotuksen.